

VIRUSLI MIOKARDIT: YURAK MUSHAGINING INFEKSION
SHIKASTLANISHI

Maxkamova Dilafro'z Habibidin qizi

"Tibbiy kimyo va biologiya" kafedrası assistenti

Ibragimov Sherzodbek Bahromjon o'g'li

Pediatric ishi talabasi CAMU International Medical University

Annotatsiya: Virusli miokardit yurak mushagining viruslar ta'sirida yuzaga keladigan yallig'lanish kasalligi bo'lib, u yurak faoliyatining buzilishiga va turli darajadagi yurak yetishmovchiligiga olib kelishi mumkin. Ushbu maqolada virusli miokarditning etiologiyasi, patogenez, klinik belgilari, diagnostika usullari hamda davolash tamoyillari tahlil qilinadi. Kasallik ko'pincha koksaki viruslari, adenoviruslar va boshqa viruslar sababli yuzaga kelib, yurak mushagi hujayralarining shikastlanishiga olib keladi. Maqolada virusli miokarditning rivojlanish mexanizmi, immun tizimining kasallik jarayonidagi roli hamda zamonaviy diagnostika usullari, jumladan laborator va instrumental tekshiruvlar haqida ma'lumot beriladi. Shuningdek, kasallikni erta aniqlash va samarali davolash orqali asoratlarning oldini olish muhimligi yoritiladi.

Kalit so'zlar: Virusli miokardit, yurak mushagi yallig'lanishi, virus infeksiyalari, yurak yetishmovchiligi, koksaki virusi, yurak-qon tomir tizimi, immun javob, diagnostika, davolash, kardiologiya.

Miyokardit - bu yurak mushaklariga ta'sir qiladigan kasallik. Yurak mushaklarida yallig'lanish paydo bo'lganda, bu yurakning nasos qobiliyatini pasaytiradi va tez yoki anormal yurak ritmini keltirib chiqarishi mumkin (aritmialar). Bu yurak mushaklarining faoliyatini cheklaydi.[1,3] Miyokardit - kardiyomiyositlarning nekrozi bilan miyokardning yallig'lanishi. Biopsiya bilan tasdiqlangan miyokardit odatda limfotsitlar, neyetrofillar, eozinofillar, gigant hujayralar, granulomalar yoki hujayralar aralashmasidan tashkil topgan yallig'lanishli miokard infiltratidir.[1,2] Odatda, miyokardit virusli infeksiya yoki dori vositalarining yon ta'siridan kelib chiqishi mumkin. Dori-darmonlar yallig'lanishni keltirib chiqarishi va miyokardit uchun javobgar bo'lishi mumkin. Davolash sabablari, belgilari va og'irligiga qarab farq qilishi mumkin. Erta bosqichdagi miyokardit hech qanday alomat va simptomlarni ko'rsatmaydi. Bu har qanday yoshda paydo bo'lishi mumkin. Ushbu holatning belgilari sabablarga qarab farq qilishi mumkin.

Umumiy simptomlar quyidagilardir: Ko'krak og'rig'i, tez yoki anormal yurak ritmi, nafas qisilishi, hatto dam olishda yoki faoliyat paytida, oyoqlarda, to'piqlarda va oyoqlarda suyuqlikni ushlab turish. Charchoq. Virusli infeksiyaning boshqa belgilari, masalan, tanadagi og'riqlar, a bosh og'rig'i, isitma, diareya, a tomoq og'rig'i, yoki qo'shma og'riq. Ba'zida alomatlariga o'xshash bo'lishi mumkin yurak huruji.

Miyokarditning sabablari juda ko'p jumladan: Viruslar: Ko'pgina viruslar miyokardit bilan bog'liq. Ulardan eng keng tarqalganlari gepatit B & C, covid-19 virusi, adenovirus (shamollash), parvovirus, echoviruslar (oshqozon-ichak infeksiyalari), Epstein-Barr

virusi (mononukleoz) va qizilcha virusi (Germaniya qizamiq) bilan odamlar OIV.Shuningdek,miyokardit rivojlanish xavfi mavjud. Bakteriyalar: Bakteriyalar streptokokklar va stafilokokklar kabi bakteriyalar uchun javobgardir difteriya yoki Lyme kasalligiga olib keladigan Shomil bilan yuqadigan bakteriya yanada miokarditga olib kelishi mumkin.

Yana bir boshqa omil bu kasalika olib kelishi mumkin:Rokki tog'li-dog'li istmasi.Parazitlar: Trypanosoma cruzi va toksoplazma, shuningdek, hasharotlar tomonidan yuqadigan va Chagas kasalligi deb ataladigan holatga olib kelishi mumkin bo'lgan ba'zi parazitlar,zamburug'lar: Qushlarning axlatida topilgan mog'or, xamirturush infektsiyalari va aspergillus va gistoplazma kabi qo'ziqorinlar odamlarda miyokarditga olib kelishi mumkin. Qo'ziqorinlar asosan zaif immunitetli odamlarga ta'sir qiladi. Otoimmün kasallik: Otoimmün kasalliklar, masalan qizil tanada yallig'lanishni keltirib chiqaradi.[2]

Allergik yoki toksik reaksiyaga olib kelishi mumkin bo'lgan dorilar yoki noqonuniy dorilar. Bularga davolash uchun ishlatiladigan dorilar kiradi rak; antibiotiklar, masalan, penitsillin va sulfanilamid preparatlari; tutilishga qarshi ba'zi dorilar; va ba'zi noqonuniy moddalar, masalan, kokain.Kimyoviy moddalar yoki radiatsiya. Ba'zi kimyoviy moddalar, masalan, uglerod oksidi va radiatsiya ta'siri ba'zan miyokarditga olib kelishi mumkin.

Yurak mushaklarining yallig'lanishi infeksiya tufayli rivojlangan bo'lsa, birinchi bosqichda dori-darmonlarni davolash qo'llaniladi. Ko'pincha og'iz orqali qabul qilinadigan bu dorilar yurak mushaklari faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi va aritmiyaning oldini olishga yordam beradi[1,3]. Bundan tashqari, siydik chiqarishni engillashtirish, shishishni kamaytirish va ekskretsiyani oshirish uchun diuretik preparatlar buyurilishi mumkin. Engil holatlarda, odatda, dam olish va dori-darmonlar bilan etarli darajada tiklanish mumkin. Og'ir holatlarda kasalxonaga yotqizish va davolanish kerak bo'lishi mumkin. Davolashning uzluksizligini ta'minlash uchun kasalxonaga yotqizish paytida ko'pincha qon tomirlariga yo'l ochiladi va dorilar shu tarzda beriladi. Og'ir yallig'lanish holatlarida qorincha yordamchi asboblari va aorta nasosi kabi davolash usullari kerak bo'lishi mumkin. Boshqa muolajalar bilan yaxshilanmagan bemorlarda oxirgi davolash usuli bo'lgan yurak transplantatsiyasi ko'rib chiqilishi mumkin. Shu sababli miokardit belgilari namoyon bo'lgan bemorlar erta tashxis qo'yish va davolash uchun eng yaqin tibbiy muassasaga borib, tekshiruvdan o'tishlari zarur.[2,3]

Yurak yetishmovchiligida yurakning qisqaruvchi (nasos) funksiyasining pasayishi organizmning gemodinamik talablari va yurakning bu ehtiyojni qondira olishi orasidagi muvozanat buzilishiga olib keladi. Bu disbalans yurakni qonni arteriyalar tizimiga o'tkazish qobiliyatidan yurakka keladigan venoz oqim va miokard qonni tomirlarga haydash uchun yengib o'tishi kerak bo'lgan qarshilikning ustun bo'lishi bilan namoyon bo'ladi.[5,6,7]

Yurak yetishmovchiligi mustaqil yurak kasalligi hisoblanmaydi va tomirlar va yurakning turli patologiyalari asorati sifatida rivojlanadi: yurakning klapan poroklari, ishemik kasallik, kardiomiopatiya, arterial gipertoniya va boshqalar.Ba'zi kasalliklarda (masalan, arterial gipertoniya) yurak yetishmovchiligi namoyon bo'lishining ortishi yillar davomida asta-sekin o'sib boradi, ammo boshqa (o'tkir miokard infarktida),

funktsional hujayralarning bir qismi nobud bo'lishi bilan kechadigan hollarda esa bu vaqt kun va soatlarga qisqaradi. Yurak yetishmovchiligining keskin rivojlanishida (daqiqalar, soatlar, kunlar) uning o'tkir shakli haqida gapiriladi. Boshqa hollarda yurak yetishmovchiligi surunkali deb hisoblanadi.[1,4,8]. Surunkali yurak yetishmovchiligidan aholining 0,5% dan 2% gacha qismi aziyat chekadi, 75 yoshdan kattalarda uning tarqalganligi taxminan 10% ni tashkil qiladi. Yurak yetishmovchiligi muammosining dolzarbligi undan aziyat chekuvchi bemorlar sonining faqat ortib borishi, yuqori o'lim va nogironlik ko'rsatkichlari bilan belgilanadi.[2,4]

Coxsackievirus (koksaki virusi) yurak mushagiga zarar yetkazishi mumkin bo'lgan viruslardan biri bo'lib, u ko'pincha virusli miokardit rivojlanishiga sabab bo'ladi. Bu virus asosan ichak viruslari guruhiga kiradi va organizmga kirgandan so'ng qon orqali yurakka yetib borib, yurak mushagi hujayralarini shikastlaydi. Koksaki virusi yurakka bir necha bosqichda ta'sir qiladi. Avvalo virus yurak mushagi hujayralariga kirib, u yerda ko'payadi va hujayralarning parchalanishiga olib keladi. Natijada yurak mushagida yallig'lanish jarayoni boshlanadi. Bu jarayon yurak qisqarish kuchining pasayishiga, yurak ritmining buzilishiga hamda yurak yetishmovchiligi rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Virusning ta'siri faqat to'g'ridan-to'g'ri hujayra shikastlanishi bilan cheklanmaydi. Organizmning immun tizimi ham virusga qarshi kurash jarayonida yurak to'qimalariga zarar yetkazishi mumkin. Immun hujayralar yurak mushagida yallig'lanish reaksiyasini kuchaytirib, miokard hujayralarining qo'shimcha zararlanishiga sabab bo'ladi.[1,2]

Koksaki virusi ta'sirida quyidagi o'zgarishlar kuzatilishi mumkin:

- 1.Yurak mushagi yallig'lanishi (miokardit)
- 2.Yurak ritmining buzilishi (aritmia)
- 3.Yurakning qisqarish qobiliyatining pasayishi
- 4.Yurak yetishmovchiligi rivojlanishi
- 5.Og'ir holatlarda kengaygan kardiomiopatiya

Kasallik belgilari ko'pincha umumiy virus infeksiyasi belgilaridan boshlanadi: isitma, holsizlik, mushak og'rig'i, keyinchalik esa ko'krak sohasida og'riq, tez yurak urishi, nafas qisishi paydo bo'lishi mumkin. Virusli miokarditni aniqlash uchun laborator tahlillar, elektrokardiografiya (EKG), yurak ultratovush tekshiruvi va boshqa diagnostika usullari qo'llaniladi. Davolash asosan simptomlarni kamaytirish, yurak faoliyatini qo'llab-quvvatlash va organizmning immun javobini nazorat qilishga qaratiladi[2,3,5]

Yurak va qon aylanish tizimi yurak-qon tomir tizimingizni tashkil qiladi. Inson yuragi itaruvchi nasos sifatida ishlaydi qon tanangizning organlari, to'qimalari va hujayralariga. Qon har bir hujayraga kislorod va ozuqa moddalarini etkazib beradi va bu hujayralar tomonidan ishlab chiqarilgan karbonat angidrid va chiqindilarni olib tashlaydi. Qon yurakdan tanangizning qolgan qismiga murakkab arteriyalar, arteriolalar va kapillyarlar tarmog'i orqali o'tadi. Qon yurakka venulalar va tomirlar orqali qaytariladi. Agar ushbu tarmoqning barcha kemalari uchi uchiga yotqizilgan bo'lsa, ular taxminan 60,000 96,500 milya (XNUMX XNUMX kilometrdan ortiq) cho'zilgan bo'lar edi, bu Yer sayyorasini ikki martadan ko'proq aylanib chiqish uchun etarli[1,3,7]

Bir tomonlama tizim qonni tanangizning barcha qismlariga olib boradi. Tanangizdagi qon oqimining bu jarayoni qon aylanishi deb ataladi. Arteriyalar yurakdan

kislorodga boy qonni olib yuring va tomirlar kislorodsiz qonni yuragingizga qaytaring. O'pka qon aylanishida rollar o'zgarib turadi. Bu odam o'pkasida kislorod kam qonni olib keladigan o'pka arteriyasi va kislorodga boy qonni yuragingizga qaytaradigan o'pka venasi.[5,6] Yurak-qon tomir tizimining diagrammasida kislorodga boy qonni olib yuradigan tomirlar qizil rangga, kislorodga boy qonni olib yuradigan tomirlar esa ko'k rangga ega.[1,4]

Yigirmata asosiy arteriyalar sizning to'qimalaringiz bo'ylab yo'l hosil qiladi, u erda ular arteriolalar deb ataladigan kichik tomirlarga tarqaladi. Arteriolalar keyinchalik hujayralarga kislorod va ozuqa moddalarining haqiqiy etkazib beruvchisi bo'lgan kapillyarlarga aylanadi. Ko'pgina kapillyarlar tukdan ham ingichka. Darhaqiqat, ularning ko'pchiligi shunchalik kichkinaki, bir vaqtning o'zida faqat bitta qon hujayrasi ular orqali harakatlana oladi. Kapillyarlar kislorod va ozuqa moddalarini yetkazib, karbonat angidrid va boshqa chiqindilarni yig'ib olgandan so'ng, ular qonni venulalar deb ataladigan kengroq tomirlar orqali orqaga qaytaradilar. Oxir-oqibat venulalar tomirlar hosil qilish uchun qo'shilib, kislorodni olish uchun qonni yurakka qaytaradi.[3,6]

Kardiologiya — yurak va qon tomirlarini o'rganadigan va ularning diagnostikasi, davolash va profilaktikasini rivojlantiradigan ixtisoslashgan tibbiyot sohasi. Yurak sog'ligi — butun organizmning umumiy holatining asosi bo'lib, uning ishlashidagi buzilishlar insonning hayot sifatiga jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin[7,8]. Shu sababli, kardiologiya tibbiyot amaliyotida muhim o'rin egallaydi va yurak-qon tomir tizimiga g'amxo'rlik qilish ehtiyotkorlik va puxta yondashuvni talab qiladi. Yurak-qon tomir kasalliklari — butun dunyoda kasallanish va o'limning eng keng tarqalgan sabablaridan biridir. Yomon ovqatlanish, stress, jismoniy faollikning yetishmasligi, shuningdek, irsiy moyillik kabi bir nechta omillar yurak va qon tomirlarining turli kasalliklarining rivojlanishiga sabab bo'lishi mumkin. Ularga gipertoniya, ishemik yurak kasalligi, miokard infarkti, aritmiya, ateroskleroz, yurak yetishmovchiligi va boshqalar kiradi. Yurak-qon tomir tizimi kasalliklari dastlabki bosqichlarda yashirin tarzda o'tishi mumkin, bu esa diagnostikani yanada muhimroq qiladi. Kasallikni erta aniqlash va vaqtida davolash prognozni sezilarli darajada yaxshilaydi va asoratlarning oldini oladi.[4,6]

Kardiovaskulyar blok imkoniyatlari: Kardiovaskulyar blok bir nechta yo'nalishlarni o'z ichiga oladi: yurak-qon tomir tizimi diagnostikasi, kam invaziv tekshiruv usullari, endovaskulyar jarrohlik va bemorlarni kompleks kuzatish. Zamonaviy tibbiy baza tufayli mutaxassislar barcha asosiy tekshiruvlarni o'tkazishlari, yurak va tomirlar holatini baholashlari hamda keng ko'lamli muolajalar va operatsiyalarni bajarishlari mumkin. Asosiy faoliyat yo'nalishlari: yurak-qon tomir tizimini tekshirish va nazorat qilish; jarrohlik amaliyotlariga tayyorgarlik; yuqori texnologiyali muolajalarni bajarish; operatsiyadan keyingi kuzatuv va tiklanishni nazorat qilish. Har bir bemor uchun diagnostika natijalari va holatiga mos individual davolash rejasi tuziladi.

Tomirlarni tekshirishning asosiy usullaridan biri — Toshkentda angiografiya hisoblanadi. Ushbu muolaja arteriya va venalarni vizual ko'rish, ularning tuzilishidagi o'zgarishlarni aniqlash hamda qon oqimi buzilish darajasini baholash imkonini beradi. Angiografiya keyingi aralashuvlar zaruratini aniqlash va operatsiyalarni rejalashtirishda muhim ahamiyatga ega.[3,6,8]

Bundan tashqari, kardiovaskulyar blokda quyidagi tekshiruvlar o'tkaziladi: yurak va tomirlarning ultratovush tekshiruvlari; stress-testlar; kontrast bilan kompyuter tomografiyasi; yurak faoliyatining funksional tekshiruvlari; tomir tizimi holatini baholovchi tekshiruvlar. Bu usullar yurak va tomirlar faoliyati haqida aniq ma'lumot olishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Appollo Hospitals <https://www.apollohospitals.com/uz/diseases-and-conditions/myocarditis-causes-symptoms-and-treatment>
2. Gatling Med <https://gmed.uz/uz/item-otkir-miokarditni-davolash>
3. MedAll.uz <https://medall.uz/miokardit-yurak-mushaklarining-yalliglanishi/>
4. myMedic.uz <https://mymedic.uz/kasalliklar/yurak-tomir/yurak-yetishmovchiligi/>
5. Braunwald's Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine: <https://www.clinicalkey.com/-/browse/book/3-s2.0-C20191011278>
6. The Texas Heart Institute <https://uz.texasheart.org/heart-health/heart-information-center/topics/cardiovascular-system/>
7. Doctor D <https://doctord.uz/uz/services/poliklinika/kardiologiya/>
8. RIXM: <https://rscs.uz/uz/menu/cardiovascular-block>